

YAKIN İLİŞKİLERDE ŞİDDET SORUMLULUĞU ÖLÇEĞİ TÜRKÇE FORMUNUN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİ

Ahmet AKIN*
Mahir GÜLŞEN **
Serap AŞUT ***
Mehmet AKCA ****

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği'ni (Yun & Vonk, 2011) Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir. Çalışma 327'si kız, 221'i erkek toplam 548 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizinde dört boyutlu modelin (minimize etme, şiddeti kabul etme, partneri suçlama, dışsal faktörleri suçlama) iyi uyum verdiği görülmüştür ($\chi^2=498.81$, $sd=158$, $p=0.00000$, $RMSEA=.063$, $CFI=.90$, $IFI=.90$, $GFI=.92$, $SRMR=.072$). Maddelerin faktör yükleri .31 ile .86 arasında sıralanmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları dört alt ölçek için sırasıyla .71, .58, .77 ve .64'tür. Ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının .26 ile .68 arasında sıralandığı görülmektedir. Ölçeğin dört hafta arayla elde edilen test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ise ölçeğin bütünü için .81, dört alt ölçek için sırasıyla .81, .83, .80 ve .64 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabilmesini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu, Geçerlik, Güvenirlik, Doğrulayıcı faktör analizi

THE RELIABILITY AND VALIDITY OF THE TURKISH VERSION OF THE INTIMATE VIOLENCE RESPONSIBILITY SCALE

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the validity and reliability of the Turkish version of the Intimate Violence Responsibility Scale (IVRS; Yun & Vonk, 2011). The sample of this study consisted of 548 high school students. The results of confirmatory factor analysis demonstrated that the twenty items loaded on four factors (minimization, violence recognition, partner blaming, and distal blaming) and the four-dimensional model was well fit ($\chi^2=498.81$, $df=158$, $p=0.00000$, $RMSEA=.063$, $CFI=.90$, $IFI=.90$, $GFI=.92$, $SRMR=.072$). Factor loadings ranged from .31 to .86. The internal consistency reliability coefficients of the four subscales were .71, .58, .77, and .64, respectively and the corrected item-total correlations ranged from .26 to .68. Also the four

* Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, aakin@sakarya.edu.tr

** Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, pdrmahir@hotmail.com

*** Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, serapasut@gmail.com

**** Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, mhmt_47@hotmail.com

weeks interval test re-test reliability coefficients were found as .81 for the overall scale and .81, .83, .80, and .64, for four subscales, respectively. Overall findings demonstrated that this scale had high validity and reliability scores.

Keywords: Intimate Violence Responsibility, Validity, Reliability, Confirmatory Factor Analysis

1.GİRİŞ

Temel güdülerden biri olarak kabul edilen saldırganlık eğiliminin şiddet olarak ortaya çıkan negatif yönü, son dönemlerde oldukça artma eğilimine girmiştir. Birçok farklı toplumda yapılan araştırmalardan elde edilen bulgular, küçük yaş, yoksulluk ve eşten boşanmış olma gibi faktörlerin kadınların şiddet görme oranlarını arttırdığını ortaya koymuştur. Tehlikenin büyüklüğünü kavrayabilmek adına yılda 1.6 milyondan fazla sayıda insanın şiddet yüzünden hayatını kaybettiğini vurgulamak büyük bir önem teşkil ediyor (Dünya Sağlık Örgütü, 2002). Ayrıca alkol kullanmanın, evlilik dışı ilişkilerin ve madde kullanımının şiddet eğilimiyle ilişkili olduğu saptanmıştır (Xu, Zhu, O'Campo, Koenig, Mock, & Campell, 2005). Şiddet düşmanlık ve öfke duygularının güç ve baskı uygulayarak bireyin bedensel, ruhsal veya sosyal açıdan zarar görmesine neden olan bireysel veya toplu hareketlerin tümüdür (Budak, 2000).

Bireyler, ilişkilerinde yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunda, ortaya farklı tepkiler koymaktadır. En yaygın olan şiddet biçimlerinden olan ancak özel ilişkiler çerçevesinde gerçekleştiğinden çoğunlukla kapalı kapılar ardında kalan aile içi şiddet kişilerarası şiddet sınıflandırmasına girmektedir. Erkek tarafından kadına yönelik şiddet; kadının istemediği halde cinsel ilişkiye, ev işlerine zorlanması, aile ve arkadaşlarıyla görüşürülmemesi, çalışma ve okuma hakkının elinden alınması, alaya ve hakarete maruz kalması, aşağılanması vb. çerçevesinde düşünülebilir (Yıldırım, 1998).

İreland ve Smith'in (2009) araştırmasına göre, günümüzde birçok çocuk aile içi şiddete maruz kalarak yetişmekte ve ergenlik dönemlerinde yakın ilişkilerinde şiddet gösterme eğilimi göstermektedir. Bu sonucu destekleyen bir görüş olarak Bandura (1977), şiddete maruz kalmanın çocuklara şiddetin normal ve amaçlara ulaşmak için kabul edilebilir bir yöntem olduğunu gösterdiğini ve bu durumda bireyin yetişkinlik döneminde şiddet içerikli anti-sosyal davranışlar sergilemesinin kaçınılmaz olacağını öne sürmüştür. Bu durumda, fiziksel olmasa da sözel şiddete, hakarete uğrayan kadınların daha ciddi boyutlarda şiddete yönelik önlem alma şansları bulunmaktadır (Coker, Flerx, Smith, Whitaker, Fadden, & Williams, 2007).

Pence ve Paymar (1993) şiddet davranışı ile güç ve kontrolün doğası arasındaki ilişkiyi açıklamak için suçlama, yalanlama ve aşağılama gibi sorumluluğun farklı boyutlarını ortaya koymuştur. Adams ve Cayouette'e (2002) göre, aşağılama ve yalanlama bağımlısı olan kişiler çoğu kez eşlerine karşı şiddet davranışlarını inkâr etmekte ve bu davranışlarından sorumlu olmadıklarını iddia etmektedirler.

Suçlama; şiddet sorumluluğunu kendisinin dışında bir kişiye ve bir şeye yüklemek girişimi olarak tanımlanır (Ramirez-Hernandez, 2002). "Sen öyle yapmasaydın, bütün bunlar olmayacaktı..." gibi bireyler şiddet içeren davranışlarının nedenlerini kar-

şılarındaki kişilere yüklemeye eğilimindedirler (Scott & Straus, 2007). Diğer yandan; suçlama, bilinçsiz geliştirilen bir mekanizma olarak kabul edilir ve bir olay karşısında bireyi suçluluk ve anksiyeteden korur (Ptacek, 1988). Miles'e göre (2002) insanlar yıkıcı davranışları için nadiren sorumluluk alırlar; fakat genellikle aile üyelerini, alkol kullanımı, madde kullanımı, iş stresini, şeytani, öfkelerini suçlarlar ve onların kurbanı olduğunu söylerler. Bu nedenle kavramsal olarak suçlamayı iki farklı düzeyde; eş suçlaması (mikro düzeyde), eşten başka bir şey veya başkasını suçlama (mezo seviyesi) olarak ele almaktadır.

İnkâr, bireylerin şiddet içeren davranışlarını ortadan kaldırma girişimi olarak tanımlanır (Ramirez- Hernandez, 2002). Malley-Morrison and Hinnes'e (2004) göre inkârın insanların acı gerçeklerden kaçınması için psikolojik bir mekanizma olduğunu söyler. Çoğu araştırmacılar ve uygulayıcılar; insanları çeşitli yollarla olumsuz davranışları için inkârı uygularken bulmuştur (Adams & McCormick, 1982; Adams & Penn, 1981; Bancroft, 2002; Edleson & Tolman, 1992). Şiddet uygulayanın bunu inkar etmesi ve şiddeti bir nedene bağlaması olasıdır. Şiddeti uygulayan bu dönemde üzgün olduğunu belirtir ve bir daha asla tekrarlanmayacağına dair sözler verir. Kurban şiddetin biteceğine ve kişinin değişeceğine inanır. Bu döngü eğer bir önlem alınmazsa kronikleşerek daha kötüye gider (Meit, Fitzpatrick, & Selby, 2007; Kaur & Herbert, 2005). Araştırmalara göre, şiddetin sorumluluğunu inkar eden kişiler büyük olasılıkla erken dönemde mahkeme yoluyla müdahale riskini büyüttüğü, tedaviye direnç gösterdiği, tedavi sürecini aksattığı veya bu süreçte olumsuz davranışlar sergilemede daha yatkın olduğu görülmüştür (Henning & Holdford, 2006).

Aşağılama; kovma girişimi, yeterince değer vermeme, hafife alma veya yaptığı şiddet davranışını önemsememe olarak tanımlanır (Ramirez-Hernandez, 2002). Aşağılama ve sertlik davranışı, eşlerine şiddet uygulayan kişilerin olumsuz ortak davranışlarıdır (Adams & Penn, 1981; Dutton, 1986). Bu bireyler doğa olarak şiddet davranışının sıklığını, sertliğini ve olumsuz sonuçlarını küçümsemektedir (Goldstein, Glick, & Gibbs, 1998). Ergenlerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları sorunlar karşısında gösterdikleri sözel istismar, gözdağı vermek veya tehdit etmek şeklindeki davranışların, tokat atmak, dövme veya cinsel ilişkiye zorlamaya kadar uzandığı da bilinmektedir (Malik, Sorenson, & Aneshensel, 1997; Smith & Williams, 1992).

Edleson ve Tolman'a (1992) göre, şiddet davranışını ve etkilerini en aza indirmede birkaç örnek olarak şunları sunmuştur: "Ben sadece onu bir kez tokatladım"; (defalarca onu yumrukladığı zaman), "Sadece hafif bir morluk vardı"; (çenesi kırıldı), "Ben sadece onun bileğini hafifçe tuttum fakat o hemen kolayca morardı". Scott ve Straus'a (2007) göre inkâr ve aşağılamanın en aza indirilmesi aynı süreçte yer alır. Yalanlama aşağılamanın ciddi bir türünü temsil eder.

Türkiye'de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yürütülen Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2008) sonuçları göstermektedir ki; elde edilen veriler diğer ülkelerdeki sonuçlar ile örtüşmektedir ve Türkiye'de kadınların eşlerinden ya da birlikte oldukları kişiler tarafından gördükleri şiddet oldukça yaygındır. Lise ve üzeri düzeyde eğitim almış kadınların her 10 undan 3 ünün eşinden ya da birlikte olduğu kişilerden şiddet görmekteyler. Kadınların yakın ilişkide oldukları erkeklerden gördükleri şiddet akrabalarından ya da tanımadıkları kişilerden gördükleri şiddetten daha yaygındır. Bunlara ek olarak, eşlerinden ya da birlikte oldukları erkeklerden şiddet

gören kadınların tamamına yakının maruz kaldıkları şiddeti resmi kurumlara ya da sivil toplum kuruluşlarına bildirmediklerini belirtmişlerdir. Ülkemizde görülen ve gün geçtikçe yaygınlaşan şiddet olayları, bu alanda yapılacak çalışmaları gerekli kılmaktadır.

Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği (Yun & Vonk, 2011): Yakın ilişkilerde şiddet sorumluluğu ölçeği, bireylerin partnerlerine uyguladıkları şiddet içeren davranışları için sahip oldukları sorumluluk bilinçlerine yönelik tutumlarının farklı boyutlarının ölçülmesi amacı ile geliştirilmiştir (Yun & Vonk, 2011). Maddelerde belirtilen düşünceye bireylerden 1-hiç katılmıyorum yanıtından 5- tamamen katılıyorum yanıtına kadar değişkenlik gösteren beşli Likert tipi bir derecelendirmede görüş bildirmeleri beklenmektedir. 20 maddelik bir ölçme aracı olan Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği için yapılan açımlayıcı faktör analizinde, şiddet sorumluluğu yapısını oluşturan 4 alt boyutun varlığı doğrulanmıştır. Minimize etme (7 madde), şiddeti kabul etme (5 madde), partneri suçlama (4 madde), dışsal faktörleri suçlama (4 madde) . Bu alt ölçeklere ait maddelerin faktör yükleri; minimize etme için .41-.82, şiddeti kabul etme için .45-.73, partneri suçlama için .67-.79 ve dışsal faktörleri suçlama için .57-.73 arasında değişmektedir. En az 3 maddeden oluşan ve maddelerin faktörleri üzerindeki yükleri .40'ın üzerinde olan bu dört faktör toplam varyansın ise % 58'ini açıklamaktadır. İç tutarlık güvenilirlik katsayıları ölçekler için sırasıyla .83, .75, .82 ve .76 olarak bulunmuştur. Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği'nin dört alt ölçeği ile şiddet davranışı arasında dışsal faktörleri suçlama alt ölçeği dışında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Geçerlik güvenilirlik çalışmalarından elde edilen sonuçlar Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliğinin sağlandığını göstermektedir. Bu araştırmanın amacı, Yun ve Vonk (2011) tarafından geliştirilen Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlamak ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir.

2. YÖNTEM

2.1. Çalışma Grubu

Çalışma 548 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Katılımcılar 327 kadın (%59,7) ve 221 erkekten (%40,3) oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 21.12'dir. Ayrıca ölçeğin dilsel eşdeğerlik çalışması 74 İngilizce öğretmeni, test-tekrar test çalışması ise 111 lise öğrencisi üzerinde yürütülmüştür.

2.2. İşlem

Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeğinin uyarlama çalışması için ölçeğin geliştiren Sung Hyun Yung ve M. Elizabeth Vonk'dan e-mail yoluyla iletişim kurulmuş ve ölçeğin uyarlanabileceğine ilişkin gerekli izin alınmıştır. İlk aşamada ölçeğin İngilizce formu iyi düzeyde İngilizce bilen 4 öğretim üyesi ve 4 İngilizce öğretmeni tarafından önce Türkçeye çevrilmiş, daha sonra ise Türkçe formlar tekrar İngilizceye çevrilererek iki formun tutarlılığı dil ve gramer açısından incelenmiş ve denemelik Türkçe form elde edilmiştir. Daha sonra ölçeğin denemelik Türkçe formu 18 yüksek lisans öğrencisi tarafından incelenerek, anlaşılmayan veya birden fazla anlam içeren ifadeleri belirlemeleri istenmiştir. Bu uygulama sonucunda öğrencilerin anlaşılır olmadığını düşündüğü maddeye rastlanmamıştır. Üçüncü aşamada, Türkçe form psikolojik danışmanlık ve

YAKIN İLİŞKİLERDE ŞİDDET SORUMLULUĞU ÖLÇEĞİ TÜRKÇE.....

rehberlik ve ölçme değerlendirme anabilim dallarında görev yapan 2 öğretim görevlisi tarafından tartışılmış ve son düzenlemeler yapılarak ölçek uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Güvenirlilik çalışmalarına başlamadan önce Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği'nin Türkçe formu ile orijinal form arasındaki tutarlılığı belirlemek için dilsel eşdeğerlik çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada her iki form iyi düzeyde İngilizce bilen 74 İngilizce öğretmenine uygulanmış ve Türkçe ve İngilizce formların eşdeğer olduğu görüldükten sonra geçerlik ve güvenirlilik analizlerine başlanmıştır.

Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği'nin yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçeğin güvenirliliği iç tutarlık ve test-tekrar test yöntemleriyle, madde analizi ise düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu ile incelenmiştir. Geçerlik ve güvenirlilik analizleri için SPSS 13.0 ve LISREL 8.54 programları kullanılmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Dilsel Eşdeğerlik

Ölçeğin dilsel eşdeğerlik çalışmasından elde edilen bulgular, Türkçe ve orijinal form madde puanları arasındaki korelasyonların .71 ile .91 arasında sıralandığını göstermiştir. Bulgular Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1.

Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği'nin Maddelere göre Dilsel Eşdeğerlik Bulguları

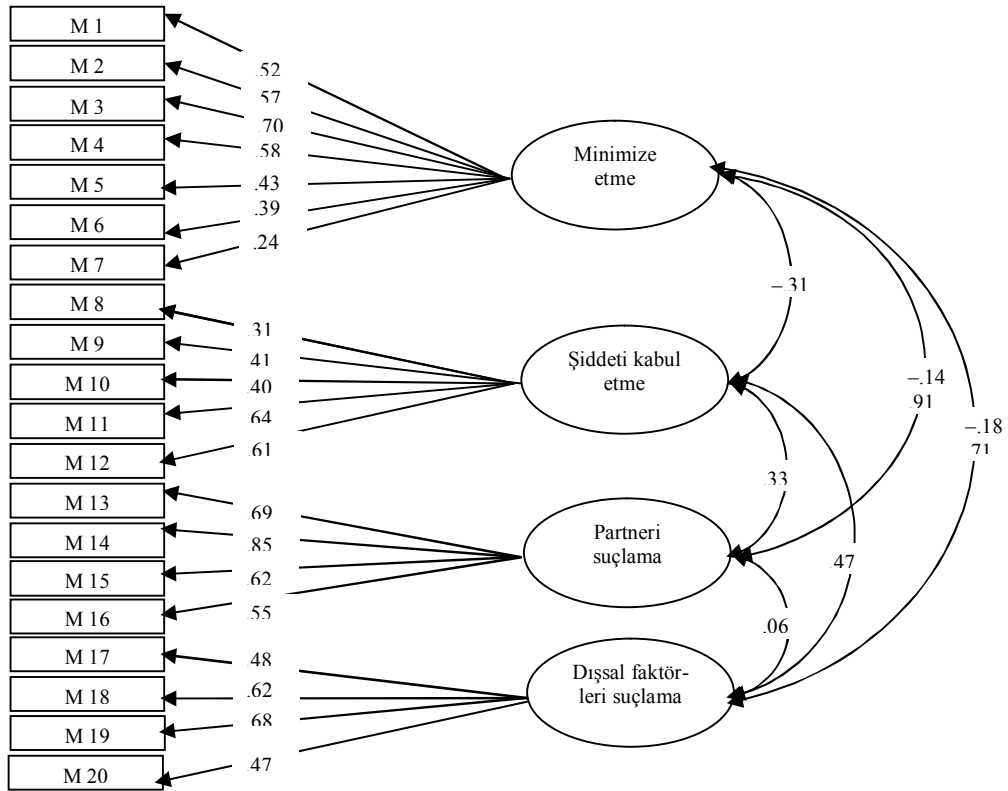
Faktör	Madde no	r	Faktör	Madde no	r
Minimize Etme	1	.83	Partneri Suçlama	13	.87
	2	.87		14	.88
	3	.82		15	.83
	4	.84		16	.85
	5	.81		17	.80
	6	.83		18	.89
	7	.85		19	.84
Şiddeti Kabul Etme	8	.84	Dışsal Faktörleri Suçlama	20	.84
	9	.91			
	10	.71			
	11	.85			
	12	.81			

3.2. Yapı Geçerliği

Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği'nin yapı geçerliği için ölçeğin orijinal formunda bulunan faktörlerin doğrulanması amacıyla DFA uygulanmıştır. Elde edilen uyum indeksleri ($\chi^2=498.81$, $sd=158$, $p=0.00000$, $RMSEA=.063$, $CFI=.90$, $IFI=.90$, $GFI=.92$, $SRMR=.072$). Ölçeğin faktör yüklerine ilişkin bulgular Şekil 1'de verilmiştir.

3.3. Güvenirlik

Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği'nin iç tutarlılık güvenirlilik katsayısı minimize etme için .71, şiddeti kabul etme için .58, partneri suçlama için .77 ve dışsal faktörleri suçlama için .64 olarak bulunmuştur. Ölçeğin dört hafta arayla elde edilen test-tekrar test güvenirlilik katsayıları ise ölçeğin bütünü için .81, dört alt ölçek için sırasıyla .81, .83, .80 ve .64 olarak bulunmuştur.

Şekil 1. Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği'ne İlişkin Path Diagramı ve Faktör Yükleri

3.4. Madde Analizi

Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği'nin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının .26 ile .68 arasında sıralandığı görülmüştür. Madde analizi sonucunda 7. ve 10. maddeler dışında ölçeğin madde-toplam korelasyon katsayılarının .30 ölçütünü (Özdamar, 2004) karşıladığı görülmüştür. Bulgular Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2.

Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği Madde Toplam Korelasyonları

Madde No	Minimize Etme	Şiddeti Kabul etme	Partneri Suçlama	Dışsal Faktörleri Suçlama
1	.45			
2	.47			
3	.57			
4	.47			
5	.33			
6	.39			
7	.26			
8		.36		
9		.32		
10		.26		
11		.44		
12		.32		
13			.56	
14			.68	
15			.55	
16			.47	
17				.37
18				.47
19				.50
20				.35

4. TARTIŞMA

Bu çalışmada Yun ve Vonk (2011) tarafından geliştirilen Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve Türkçe formun geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ölçek uyarlamada son derece önemli olan dilsel eşdeğerlik çalışması için Öz-duyarlık Ölçeği'nin İngilizce ve Türkçe form puanları

arasındaki korelasyon hesaplanmış ve iki form puanları arasında yüksek düzeyde tutarlılık olduğu görülmüştür. Bu sonuç ölçeğin Türkçeye çevrilmesi sürecinin başarılı biçimde tamamlandığını göstermesi açısından anlamlıdır. DFA sonucunda 4 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Faktörler altında yer alan maddelerin tümü orijinal formdaki faktörlere uygun bir dağılım sergilemiştir. Ayrıca DFA için uyum indeksi sınırları göz önüne alındığında modelin iyi düzeyde uyum verdiği ve ölçeğin orijinal faktör yapısının Türkçe versiyonunun faktör yapısıyla uyduğu görülmektedir.

Ölçeğin iç tutarlılık katsayılarının yüksek bulunması iç tutarlılığının yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Ölçeğin puan değişmezliği test-tekrar test yöntemiyle incelemiştir. Araştırmalarda kullanılacak ölçme araçları için öngörülen güvenilirlik düzeyinin .70 olduğu (Tezbaşaran, 1996) dikkate alınır, ölçeğin tüm alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik düzeyinin yeterli olduğu söylenebilir. Ancak dışsal faktörleri suçlama ve şiddeti kabul etme alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları bu ölçüte göre biraz düşük olduğu görülmektedir.

Madde-toplam korelasyonunun yorumlanmasında .30 ve daha yüksek olan maddelerin, bireyleri ölçülen özellik bakımından iyi derecede ayırt ettiği (Büyüköztürk, 2007) göz önüne alındığında, madde-toplam korelasyonlarının yeterli olduğu görülmektedir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular çerçevesinde bazı önerilerde bulunulabilir. Öncelikle ölçeğin uyum geçerliğini belirlemek amacıyla, yakın ilişkilerde şiddet sorumluluğu ile ilişkili olabilecek çeşitli psikolojik yapıları değerlendiren, geçerlik ve güvenilirliği kanıtlanmış ölçeklerle Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği arasındaki ilişkiler incelenebilir. Ayrıca ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yürütüldüğü araştırma grubu üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Dolayısıyla ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği için farklı örneklemeler üzerinde yapılacak çalışmalar da son derece önemlidir. Son olarak bu ölçeğin kullanılacağı araştırmaların yapılması ölçme gücüne önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Adams, D., & McCormick, K. (1982). Men unlearning violence: A group approach based on the collective model. In M. Roy (Ed), *The abusive partner(s)*. 170-197). New York, NY: Van Nostrand Reinhold.
- Adams, D. & Penn, P. (1981). Men in groups: The socialization and resocialization of men who batter. *Paper presented at the annual meeting of the American Orthopsychiatric Association*, Toronto, Ontario.
- Bancroft, L. (2002). *Why does he do that? Inside the minds of angry and controlling men*. New York, NY: The Berkeley Publishing Group.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

- Büyüköztürk, Ş. 2007. *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (8. Baskı)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Goldstein, A. P., Glick, B., & Gibbs, J. C. (1998). *Aggression replacement training: A comprehensive intervention for aggressive youth* (Rev. ed.). Champaign, IL: Research Press.
- Duttan, D. (1986). Wife assaulter's explanations for assault: the neutralization of self punishment. *Canadian Journal of Behavioral Science*, 18, 381-390.
- Dünya Şiddet ve Sağlık Raporu: Özet (2002). Genova: *World Health Organization*
- Edleson, J. L., & Tolman, R. M. (1992). *Intervention for men who batter: an ecological approach*. Newbury Park, CA: SAGE.
- Henning, K., & Holdford, R. (2006). Minimization, denial, and victim blaming by batterers: How much does the truth matter? *Criminal Justice and Behavior*, 33, 110-130.
- Ireland, T. O., & Smith, C. A. (2009). Living in a partner-violent families: developmental links to antisocial behavior and relationship violence. *Journal of Youth Adolescence*, 38, 323-369.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2009). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Ankara.
- Kaur, G., & Herbert, L. (2005). Recognizing and intervening in IPV. *Cleveland Clinic Journal of Medicine*, 72(5), 406-409.
- Malik, S., Sorenson, S., & Aneshensel, C. (1997). Community and dating violence among adolescents: Perpetration and victimization. *Adolescent Health*, 21, 291-302.
- Meit, S. S., Fitzpatrick, K. M., & Selby, J. B. (2007). Domestic violence: Intimate partner violence. *Textbook of family medicine*, 7. Baskı, Rakel RE (Ed), Philadelphia, Saunders, Elsevier, s.47-67.
- Malley-Morrison, K., & Hines, D. A. (2004). *Family violence in a cultural perspective: defining, understanding, and combating abuse*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Miles, A. (2002). Holding Christian men accountable for abusing women. In J. N. Pling & C. C. Neuger (Eds.), *Men work in preventing violence against women* (s. 101-118). New York, NY: Haworth Pastoral press.
- Pence, E., & Paymar, M. (1993). *Education groups for men who batter. The duluth model*. New York: Springer.
- Ramirez Hernandez, A. (2002). CECEVIM-Stopping Male Violence in the Latino Home. In E. Aldarondo, and Mederos, F. (Eds.), *Programs for men who batter: Intervention and prevention strategies in a diverse society* (s. 12/1-12/30). Kingston, NJ: Civic Research Institute.
- Scott, K. L., & Straus, M. (2007). Denial, minimization, partner blaming, and intimate aggression in dating partners. *Journal of Interpersonal Violence*, 22, 851-871.

Smith, J. P., & Williams, J.G. (1992). From abusive household to dating violence. *Journal of Family Violence*, 7(2), 153-165.

Tezbaşaran, A. A. (1996). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Xu, X., Zhu, F., O'Campo, P., Koenig, M. A., Mock, V., & Campel, J. (2005). Prevalence of and risk factors for intimate partner violence in China. *American Journal of Public Health*, 95,78.

Yıldırım, A. (1998). *Sıradan Şiddet: Kadına ve çocuğa yönelik şiddetin toplumsal kaynakları*. İstanbul: Boyut Kitapları.

Yun, S. H., & Vonk, M. E. (2011). Development and initial validation of the intimate violence responsibility scale. *Research on Social Work Practice*, 21(5), 562-571.